

СТАНОВИЩЕ

от д-р **Красимира Христова Кръстанова**, доцент в ПУ „Паисий Хилендарски“
за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
'доктор' в

научна област **3. Социални, стопански и правни науки**

професионално направление **3.1. Социология, антропология и науки за
културата**

специалност **Етнология**

Автор: **Такухи Зарех Тавитян**

Тема: „**Арменците в България. Идентичност и историческа памет**“

Научен ръководител: **доц. д.и.н. Димчо Дончев Чешмеджиев**, доцент в ПУ
„Паисий Хилендарски“

Такухи Зарех Тавитян е зачислена като редовен докторант в Докторска програма по Етнология Етнология при Философско-исторически факултет на Пловдивския университет през март 2014 г. и е отчислена с право на защита през март 2017 г. През този период тя изпълнява прилежно учебния план, като се включва във всички предвидени дейности. Тук е мястото да кажа, че познавам Таки още от времето, когато тя беше студентка в бакалавърската програма по етнология. Впечатленията ми от този период я представят като взискателна, отговорна и любознателна студентка. Още оттогава датира и нейният интерес към изследванията и научната интерпретация на проблема за културната идентичност на арменската общност в България. Това е определящо при избора на тема за разработване на дисертационния труд, в който основният предмет на изследване е историческата памет като инструмент за конструиране на идентичност.

Още във Въведението Таки Тавитян поставя своята работа в широкото поле на исторически, етнологични и културологични изследвания на арменците като общност в диаспора и показва дълбока осведоменост за автори, проблеми и теми в национален и международен план. Това и позволява да намери свой

специфичен изследователски фокус, чрез който да обърне внимание не толкова на известни вече в науката факти, а по-скоро на процеса за изграждане на общностна идентичност. Затова и работата ѝ започва с разискването на теоретични въпроси, отнасящи се към връзката между история – памет – идентичност. Тъй като това е отправна за нея идея за разглеждане на арменската общностна идентичност, докторантката прави критичен преглед на автори и концепции, което ѝ помага да изгради научния си подход и инструментариум.

Основната ѝ хипотеза поставя на преден план историческата памет, като основа и символен ресурс за изграждане на арменската идентичност. Чрез подробно представяне на извори и източници от периода на Средновековието ударението се поставя върху конкретни събития и личности и ролята, която те играят за формирането на колективната арменска памет и при формирането на идентичността. Проведено е сериозно историческо изследване и систематизация на сведенията. И все пак все още докторантката не дава отговор на въпроса, защо именно историческите сведения за средновековната история са важен ресурс за идентичност. Друг важен въпрос е дали този ресурс се използва самостоятелно или се свързва с повече възможни източници на символна опора?

По-нататък в работата се разглеждат и инструментите за поддържане на историческата памет, които тя открива в действието както на печатните, така и на новите медии. Дефинирано е едно ново понятие – „диаспорна медия“ – , разглеждано като инструмент за съхраняване на идентичността. Важното в случая е, че той работи чрез интелектуалците, образованият елит и ерудитите на общността. Тази особеност не е декларативна, а се открива след прецизен анализ на почти вековния периодичен печат на арменската диаспора в България. За добрия анализ на докторантката помага взаимното надграждане на познанията ѝ в етнологията и тези от областта на масовите комуникации. Това позволява тя да опише особеностите и функционирането на диаспорните медии

и да ги отличи от традиционните комерсиални медии. Анализът е задълбочен и смятам, че тази част е приносна в дисертационния труд. Картината се задълбочава при разглеждането на периодичния печат, където са показани конкретните теми, публикувани във вестниците, като се търси тяхното влияние върху консолидиране на общността и утвърждаване на нейната културна идентичност.

Проблемът намира нова гледна точка с прилагането на етнологичен и социологически подход на изследване, опиращ се на събиране на информация чрез интервюта. Поставен е въпросът за комуникативната ситуация, след което са разгледани и дефинирани отделните казуси. Микроскопският анализ на интервютата и тяхното сравняване позволяват да се открият различията в представянето на историческата памет за определени събития и личности. Социологическият анализ помага да се открие класацията на историческите събития и личности, но също и на бележити съвременници, които са високо оценявани и имат представителна за общността роля. Анализът на анкетите дава възможност да се види съвременният процес на поразждане на памет и да се очертаят неговите основни елементи.

Заклучението предлага обобщения, чрез които се изпълняват поставените научни задачи и се достига изследователската цел. Действително, в своята работа Таки Тавитян излиза от познати и предварително заложили схеми, за да разгледа идентичността като процес и да набележи неговите характерни особености в съвременността чрез примера на арменската общност в България..

Във формално отношение дисертационният труд съдържа 398 стр. и е структуриран балансирано във въведение, четири глави, заключение, библиография – извори, литература и електронни източници (общо 278 стр.) и приложения, които включват: Структура на населението по вероизповедание, Каталог на арменски фамилии и личности, свързани с българските земи през Средновековието, в изворите и научната литература, Костницата като извор, Типик, Сведения за партии, Преглед на постоянни и нерегулярни рубрики в

периодиката, Типология на местата на памет в Пловдив, пет интервюта, Фигури и таблици (общо 120 стр.). Това показва задълбочената и сериозна работа с широк емпиричен материал, който е основа за добър анализ и научна интерпретация. Не бих искала да изпусна богатия език, добрия стил и високата грамотност при писане на текста.

Авторефератът е написан според изискванията, представя достоверно съдържанието на дисертационния труд и отразява коректно неговите приноси. Обсъжданият дисертационен труд „Арменците в България. Идентичност и историческа памет“ е актуален, притежава значими научни и научно-приложни качества и представлява оригинален принос в науката. Тя показва отлични качества за самостоятелно провеждане на научно изследване. Тя има изискуемите статии, които са публикувани в национални сборници.

Това са основанията ми да предложа на уважаемото Научно жури да присъди на Такухи Зарех Тавитян образователната и научна степен „доктор“ в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, специалност Етнология.

28.09.2017

Пловдив

Изготвил становището:

Доц. д-р Красимира Кръстанова